

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 4 januari 2008

Mål nr

T 930-06

KLAGANDE

EE

Ombud: Advokat GS

MOTPART

Comtax AB, 556561-7759

Drottninggatan 7

252 21 Helsingborg

Ombud: Advokat JT

SAKEN

Rätt till avgångsvederlag

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Hovrätten över Skåne och Blekinges dom den 1 februari 2006 i

mål T 1712-04

DOMSLUT

Högsta domstolen ändrar endast på det sätt hovrättens dom att räntan skall utgå från den 17 juni 2002.

EE skall ersätta Comtax AB för rättegångskostnad i Högsta domstolen med etthundratjugosextusen (126 000) kr, avseende ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för Högsta domstolens dom till dess betalning sker.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

EE har i Högsta domstolen yrkat att hans i hovrätten förda talan om avgångsvederlag jämte ränta helt bifalls. I fråga om ränta har han i andra hand yrkat att ränta skall utgå från dagen för delgivning av stämningen. EE har vidare yrkat att Comtax förpliktas att utge ersättning för hans rättegångskostnader vid tingsrätten och i hovrätten samt att han befrias från skyldigheten att betala bolagets kostnader där.

Comtax har bestritt ändring.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i Högsta domstolen.

DOMSKÄL

Mellan EE och Comtax träffades den 24 mars 1999 ett avtal enligt vilket EE skulle vara verksam i Tyskland som agent för Comtax med uppdrag att med

ensamrätt marknadsföra och sälja bolagets produkter där. Produkterna var jämte annat dataprogram för skatteplanering för företag. Av agentavtalet (andra "whereas"-satsen) framgår emellertid att vad kunderna skulle förvärva var en rätt att använda produkterna enligt licensavtal med Comtax.

I marknadsföringsuppdraget ingick enligt avtalets punkter 2, 10 och 12 att EE också skulle svara för "support and after sales service" i förhållande till bolagets kunder. EE var enligt avtalets punkt 15 berättigad till ersättning dels med på visst sätt beräknad "agency commission" för de nya kunder som han förmedlade till Comtax, dels med en "support and after sales compensation". Denna "compensation" beräknades som en andel av kundens årliga avgift till Comtax och det angavs särskilt att den under inga omständigheter skulle anses vara "commission".

Comtax sade den 26 mars 2001 upp avtalet till upphörande den 31 december 2001.

Huvudfrågorna i Högsta domstolen är om det avgångsvederlag till vilket hovrätten funnit EE berättigad skall beräknas på grundval av hela den ersättning han uppburit eller på grundval endast av "agency commission" samt vilken dag som skall vara utgångspunkt för räntans beräkning.

Om och i vilken mån EE vid avtalets upphörande var berättigad till avgångsvederlag skall enligt avtalets punkt 25 avgöras "with reference to the applicable Commercial Agency Act". Enligt avtalets punkt 28 är svensk lag tillämplig.

Den svenska lagen (1991:351) om handelsagentur avser verkande för försäljning eller köp av varor (1 §, se också prop. 1990/91:63 s. 23). Detsamma gäller rådets direktiv 86/65/EEG av den 18 december 1986 om samordning av medlemsstaternas lagar rörande självständiga handelsagenter (artikel 1.2), vars principer ligger till grund för den svenska regleringen (a. prop. s. 18). En tidsbegränsad nyttjanderätt till ett dataprogram kan inte anses som en vara. Lagen är således inte direkt tillämplig på parternas förhållande, och avtalet kan inte heller ges sådan innebörd.

Vissa bestämmelser i lagen om handelsagentur kan emellertid vara analogiskt tillämpliga (jfr SOU 1984:85 s. 90, a. prop. s. 50 och NJA II 1991 s. 78 samt Andersen, Handelsagentlovens anvendelse ved distribution af edb-programmel, Ugeskrift for Retsvæsen 1995 B s. 169 f.). Det ligger i detta fall nära till hands att söka ledning i 28 § och vad som där sägs om agentens rätt till avgångsvederlag när agenturavtalet upphör (jfr direktiv 86/353/EEG artikel 17.2). Vid en analogisk tillämpning av denna till förmån för agenten tvingande bestämmelse utanför dess egentliga tillämpningsområde bör den dock inte längre anses som tvingande utan endast ha dispositiv karaktär (jfr Bernitz, Standardavtalsrätt, 6 uppl. 1993, s. 61, Söderlund, Agenträtt, 1992, s. 22, och Andersen, Grundlæggende aftaleret, 2 uppl. 2002, s. 431). De skyddsaspekter som den tvingande karaktären hos lagens bestämmelse skall tillgodose kan vid tvist om ett avtal utanför lagens tillämpningsområde beaktas med stöd av 36 § avtalslagen (jfr Adlercreutz, Avtalsrätt I, 12 uppl. 2002, s. 201 f. och Bernitz, a.a. s. 98 f.). Något påstående om sådan oskälighet som det lagrummet förutsätter har emellertid inte gjorts i målet.

I fråga om EEs rätt till avgångsvederlag gör Högsta domstolen inte någon annan bedömning än den domstolarna gjort såvitt gäller kravet enligt 28 § lagen om handelsagentur på väsentlig fördel eller skälighet. Inte heller gör Högsta domstolen någon annan bedömning än den hovrätten gjort såvitt gäller vederlagets beräkning eller grunderna för denna.

Räntelagen är tillämplig på EEs krav på avgångsvederlag. I brist på avtal om förfallodagen eller analogivis tillämpliga lagregler därom eller utredning om tidpunkten för framställande av krav om ersättning skall ränta enligt 4 och 6 §§ räntelagen utgå från dagen för delgivning av stämning i målet, den 17 juni 2002.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Johan Munck, Leif Thorsson (referent), Severin Blomstrand, Kerstin Calissendorff och Gudmund Toijer
Föredragande revisionssekreterare: Christer Thornefors